
Ara més que mai

**Tanmateix, avui velem amb una claredat absoluta
que les coses són més complicades...**

("Ara o mai", Joan Fuster)

MARC-ANTONI ADELL I CUEVA*

Això escrivia Fuster a Sueca al març de 1981. I ho hagués pogut escriure ara mateix si visqués. I d'ací vint anys, o més, algú podrà seguir argumentant que les coses són més complicades... Són més complicades o les fem més complicades, tant s'hi val. O desertem per cansament, per supervivència o per instal·lació. Que de tot n'hi ha.

Algú ha proclamat públicament i notòria que als últims anys de la seua vida Fuster havia esdevingut *demodé*, *passat*, que, si de cas, el *rural* era ell, no el país –entengueu *Comunidad Valenciana*–, considerablement industrialitzat i amb una societat que s'apunta al postmodernisme i al benestar a preu de saldo. Fuster ha estat la consciència crítica i lúcida del País Valencià, en moments d'obscurantisme polític i mediocritat intel·lectual. I això alguns no li ho han perdonat. Fuster ha posat en evidència el suposat progressisme de determinats sectors a casa nostra, i ho ha fet amb la *barra* que el caracteritzava. Podia fer-ho. No hi tenia res a perdre. Ni la por que alguns encara tenim a ser menystinguts i descol·locats de l'estatus de què fruïm. Amb l'estil volterrià que el caracteritzava i el seu mirar de mussol, s'havia convertit en l'assagista de

més prestigi de tot l'àmbit lingüístic català. I, malgrat que ací alguns feien per ignorar-lo, als bancs de dades de les universitats d'arreu del món hi podies trobar-lo enregistrat i catalogat.

Josep Iborra, que ha fet del de Sueca l'objecte de la seua tesi, parla del fenomen Fuster i se'n fa creus –és un dir– de trobar-lo enmig d'una societat òrfena, sistemàticament, de l'estímul i del *magisteri* d'uns intel·lectuals... i aquí volia jo arribar. Perquè als qui ens dediquem a l'ensenyament ens anomenen *mestres* –mestres de primària o secundària, professors d'açò i allò–. Mestre, mestre, però, no és només el que *va* a l'escola, sinó més aviat el que *fa* escola o, millor, el que *crea* escola. I Fuster ja era mestre molt abans d'ensenyar a la Universitat. Abans fins i tot de publicar, el 1962, *Nosaltres els valencians*, Fuster era conscient que no tot el que deia i escrivia queia bé. Però segur que sabia prou que el que expressava no resultava indiferent a ningú. Actuava de *punxa* d'una societat pobra d'esperit i curta de gambals. Era un autèntic estímul per als qui volien superar l'ensopiment i la mediocritat. Buscava interessar el personal més enllà del futbol i era un utòpic impertorbable. Heus ací el seu mestratge. Les seues estratègies eren ben bé

socràtiques: donava pistes, et feia reflexionar, et parava algun que altre parany per espavilar-te i t'ajudava a créixer, a ser tu mateix. Ara els psicòlegs de l'aprenentatge dirien que fou un *constructivista*, que ajudà a compondre un projecte de persona crítica, lúcida, un pèl irreverent, un prou sorneguera i un xic tendra... un bon mestre a la fi.

Els qui ens dediquem a aquesta tasca d'ajudar a fer persones teníem –i tenim– en Sanchis Guarner, a més, l'exemple del professional laboriós, tenaç, ordenat, sistemàtic... Potser cal que incorporem la dimensió fusteriana de la perspectiva, del reüll, del mig somriure i, sobretot, del *sinfotisme* ben entès?. És a dir, de la manca de miraments i de tantes cauteles que ens muntem a l'hora de fer PAÍS.

No sé si Fuster, des del parnàs –una mena de cel ecològic i civil, especial per a agnòstics– on deu passejar-se desficiós, ens mira per damunt de les ulleres i remuga, en veure'ns dubitatius i acovardits: *Estos xics, estos xics... És que no ho veieu? ARA O MAI*.

* Inspector d'Educació.